

Vega, ett skepp på vift!

Detta är en sida ur Dagens Nyheter från 1985!

Det är Gillets Inger Heijkenskjöld som skriver om skeppet som fick ge namn till en del av Haninge och vägarna i området.

Så här skriver hon!

Vega vid gränsen till Huddinge kommun har ett ovanligt namn.

Vanligen uppkallas ett samhälle efter en gård, ett torp eller annat platsnamn som funnits långt innan någon bebyggelse brett ut sig. Men liksom Brandbergen har Vega döpts efter en omtalad händelse. Ännu under största delen av 1800-talet fanns inom nuvarande Vega endast en krog, vilken dock inte får förväxlas med gästgiveriet och skjutshållet med samma namn någon kilometer därifrån i Huddinge.

Marken, liksom delar av Länna i Huddinge lydde länge under Söderby i Österhaninge socken. På 1870-talet uppfördes en villa intill vägen mot Stockholm och den kommer senare att ge namn åt samhället.

Namnet hör ihop med expeditionen för att finna "Nordostpassagen", sjövägen längs Eurasiens norra kust.

Expeditionen

Redan på 1500-talet hade man försökt utforska denna segelled men det var först

med den av professor Adolf Nordenskiöld åren 1878-80 ledda expeditionen som det lyckades. Företaget bekostades av kung Oscar II, Göteborgsköpmannen Oscar Dickson och den ryske industrimannen Alexander Sibirialov.

Upptäcktsresanden A. E. Nordenskiöld. Målning av Georg von Rosen.

Nils Adolf Erik Nordenskiöld, Född 18 november 1832 i Helsingfors, död 12 augusti 1901 på Dalbyö i Västerljung var en finlandssvensk friherre, geolog, mineralog, polarfarare, upptäcktsresande; ledamot av Svenska Akademien 1893. Han var son till Nils Gustaf Nordenskiöld och Margaretha Sophia Haartman och gift 1863 med friherrinnan Anna Maria Mannerheim, och således ingift farbror till marskalk Mannerheim. Han styrde fem forskningsresor till Svalbard (1858, 1861, 1864, 1868, 1872/73) och en expedition till Västgrönland (1870). Senare åkte han till arktiska Karahavet och till floden Jenisej (1875,

1876). Men mest känd blev han för resan med skeppet "Vega" från 1878 till 1880 var han hittade nordostpassagen.

Text från Wikipedia

Vad beträffar Vega, expeditionens fartyg, var hon ett valfångstfartyg byggt i Bremerhafen 1872-73 för AB Ishavet i Göteborg. Hon var ett tremastat barkskepp av trä och kunde under segel göra 10 knop. Hon hade också en ångmaskin som gjorde 7 knop. Vega inköptes för expeditionens räkning och utrustades vid Karlskrona örlogsvarv.

30 man ombord

Fartygschef var Louis Palander, second Erik Cornelius Bruswitz.

Ett vetenskapligt team fanns också med bl a botanikern A Stuxberg. Skeppsläkare var med. kand E Almqvist och som tolk medföljde löjtnanten vid ett ryskt gardesregemente, O Nordqvist. Ur ett stort antal frivilliga i svenska flottan utvaldes besättningen. Totalt fanns ombord 30 man.

Följeslagare

Vega avseglade från Karlskrona den 22 juni 1878 och kom till Tromsö den 17 juli där expeditionens ledare Adolf Nordenskiöld gick ombord. Därifrån fick Vega sällskap med den lilla ångaren Lena som skulle till Lena-floden där hon skulle sättas in i trafiken. Ångaren Frazer och barkskeppet Express eskorterade Vega en del av sträckan dit.

Frös fast

Vega frös fast i isen vid Pitlekaj och expeditionen tvingades övervintra.

När våren kom fortsatte färden och man anlände till Yokohama den 2 september 1879 och där gjordes ett längre uppehåll. Hemfärden under idel hedersbetygelser från hela världen gick bl a genom Suezkanalen.

Den 22 april 1880 ankrade Vega vid Dalarö och här möttes de ombordvarande av anhöriga, vänner och nyfikna. Bland de sista fanns också villaägaren från området vid Huddinge gränsen. Fylld av patriotisk yra reste han hem och döpte sin villa till "Vega"

Huset som fått ge namn åt en stadsdel!

Skeppet Vega kom till Stockholm den 24 april och blev omåttligt firad. Adolf Nordenskiöld blev upphöjd till friherre och Louis Palander adlades under namnet Palander af Vega. Fartyget Vega däremot glömdes bort. Norrmännen har sparat Nansens "Fram" och Amundsens "Gjøa" men svenskarna sålde tillbaka "Vega" till AB Ishavet. Hon gick sedan på valfångstexpeditioner och bytte ägare flera gånger. Det var ett skotskt rederi som ägde henne då hon mötte sitt öde i Melvillebukten på Grönlands sydkust. Hon fastnade i drivis, pressades sönder och sjönk i april 1903. De ombordvarande, 44 man, lyckades rädda sig.

Anknytning

Går man idag runt i samhället Vega finner man åtskilliga gatunamn med anknytning till Vegaexpeditionen. Samhällets utveckling kan i korthet beskrivas som "från sportstugeområde till villasamhälle" En hållplats vid Nynäsbanan med namnet Vega drogs in på 1960-talet, ty antalet trafikanter till och från stationen ansågs alldeles för litet för att motivera tåguppehåll. Mycket snart därefter började exploateringen av området men då var det redan för sent.

Finns kvar

Kvar efter den legendariska "Vegaexpeditionen" stolta fartyg finns nu bara ett samhälle i Haninge kommun med namnet Vega samt Vega-dagen i almanackan den 24 april. Firar man de som bor i Vega den dagen? Och "Vega-mössan", används den fortfarande av någon?

Vill du läsa mer om Vega, blivande stadsdel i Haninge?

Ännu mer om Vega?

Läs här om "Vegafortet" en artikel av John Antus!